

श्रीसोमनाथसंस्कृतयुनिवर्सिटी, वेरावलम्

सत्रान्तपरीक्षा – एप्रिल्-२०१७

कक्षा – शास्त्रितृतीयवर्षम् (SEM-6)

प्रश्नपत्रम् – १

गुणाः - ७०

विषयः – अनिवार्यसंस्कृतम्।

कोड – C.F.3.6.6

समयः -

दिनाङ्कः -

सन्दर्भग्रन्थः – तर्कभाषा

प्रथमान्विति: (Unit-1)

- प्रश्न:-१ अधोनिर्दिष्टयोः द्वयोः व्याख्यां साध्यत। (०८)
- (१) त्रिप्रकारिकां शास्त्रप्रवृत्तिं स्पष्टं विवृणुत।
(२) सङ्क्षिप्तयुक्त्यन्विततर्कभाषायाः परिचयं दत्त।
(३) प्रमाणानां परिचयं दत्त।
- प्रश्न:-२ अधोनिर्दिष्टेषु द्वयोरेकस्य विस्तृतव्याख्यां ददतु। (०८)
- (१) असमवायिनिमित्तकारणे यथाग्रन्थं विवृणुत।
(२) अयुतसिद्धसम्बन्धं व्याख्यात।
- प्रश्न:-३ अधोनिर्दिष्टेषु द्वयोः टिप्पणीं यच्छत। (०४)
- (१) प्रमा। (३) प्रमाणम्।
(२) करणम्। (४) कारणम्।
- प्रश्न:-४ अधोनिर्दिष्टेषु पञ्चानां लघूत्तराणि यच्छत। (०५)
- (१) प्रमाकरणं प्रमाणमित्यत्र लक्ष्यलक्षणे के?
(२) तर्कभाषा केन रचिता?
(३) न्यायदर्शनस्यादिमं सूत्रं किम्?
(४) न्यायमते कति प्रमाणानि?
(५) पटं प्रति निमित्तकारणं किम्?
(६) सम्बन्धः कतिविधः? के च ते?
(७) अवयवावयविनोः कः सम्बन्धः?

द्वितीयान्विति: (Unit-2)

- प्रश्न:-५ अधो निर्दिष्टयोः द्वयोः व्याख्यां कुरुत। (०८)
- (१) प्रत्यक्षे करणानि इन्द्रिय-इन्द्रियार्थसन्निकर्ष-ज्ञानानि यथाग्रन्थं स्पष्टयत।
(२) स्वार्थानुमानपरार्थानुमाने व्याख्यात।
(३) त्रिविधलिङ्गं परिचाययत।
- प्रश्न:-६ अधोनिर्दिष्टेषु एकस्य विस्तृतव्याख्या देया। (०८)
- (१) अनुमित्युत्पत्तिप्रक्रियां स्पष्टं यथाग्रन्थं व्याख्यात।

- प्रश्न:-७ (२) लौकिकसन्निकर्षान् यथाग्रन्थं व्याख्यात।
अधोनिर्दिष्टयोरेकस्य टिप्पणीं दत्त। (०२)
- (१) हेतोः पञ्चरूपाणि कानि?
(२) पञ्चावयवाः के? उदहरत।
- प्रश्न:-८ अधोनिर्दिष्टयोरेकस्य टिप्पणीं दत्त। (०२)
- (१) केवलान्वयी।
(२) व्यापारः।

तृतीयान्विति: (Unit-3)

- प्रश्न:-९ अधोनिर्दिष्टयोः द्वयोः विशदव्याख्यां दत्त। (०८)
- (१) अनुमितौ परामर्शस्यावश्यकतां व्याख्यात।
(२) उपमित्युत्पत्तिं सोदाहरणं स्पष्टयत।
(३) सव्यभिचारासिद्धान् परिचाययत।
- प्रश्न:-१० अधोनिर्दिष्टेषु द्वयोरेकस्य विस्तृतव्याख्या देया। (०८)
- (१) पञ्चहेत्वाभासानां लक्षणोदाहरणानि प्रतिपादयत।
(२) वाक्यार्थज्ञानहेतवः के? कथमिति च व्याख्यात।
- प्रश्न:-११ अधोनिर्दिष्टेषु द्वयोः टिप्पणीं यच्छत। (०४)
- (१) उपमितिः। (३) बाधः।
(२) व्याप्तिः। (४) अनुमानम्।
- प्रश्न:-१२ अधोनिर्दिष्टेषु पञ्चानां लघुत्तरैः समाधानं यच्छन्तु। (०५)
- (१) पर्वतो वह्निमान् धूमादित्यत्र हेतुः कः?
(२) किं नाम पदम्।
(३) केवलव्यतिरेकी हेतुः कः?
(४) अनुमानं कतिविधम्?
(५) असिद्धः कतिविधः?
(६) आप्तः कः?
(७) अन्वयव्यतिरेकिणः लक्षणं किम्?

***

समाधानानि

प्रश्न: ४

१. प्रमाणं लक्ष्यम्, प्रमाकरणम्।
२. केशवमिश्रः।
३. प्रमाणप्रमेयसंशयप्रयोजनदृष्टान्तसिद्धान्तावयवतर्कनिर्णयवादजल्पवितण्डाहेत्वाभासच्छल-
जातिनिग्रहस्थानानां तत्त्वज्ञानान्निःश्रेयसाधिगमः।
४. चत्वारि।
५. तुरीवेमादिकम्।
६. द्विविधः, संयोगः समवायश्चेति।
७. समवायः।

प्रश्न: - ७

१. पक्षसत्त्व, सपक्षसत्त्व, विपक्षसत्त्व, अबाधितत्त्व, असत्प्रतिपक्षितानि।
२. प्रतिज्ञाहेतुः उदाहरणोपनयनिगमनानि। पर्वतो वह्निमान्, धूमवत्त्वात्, यो यो धूमवान् सोऽग्निमान् यथा
महानसम्, तथाचायम्, तस्मात्तथा इति।

प्रश्न: - ८

१. सर्वमभिधेयं प्रमेयत्वात्।
२. तज्जन्यत्वे सति तज्जन्यजनकः।

प्रश्न: - १२

१. धूमः।
२. शक्तं पदम्।
३. गन्धवत्त्वम्।
४. द्विविधम्।
५. त्रिविधः।
६. यथार्थभूतस्यार्थस्योपदेष्टा पुरुषः।
७. अन्वयेन व्यतिरेकेन च व्याप्तिमदन्वयव्यतिरेकि।